

TRZEMESZNO

Miasto i gmina

Trzemeszno – cmentarz katolicki

Mogiła zbiorowa

Opis mogiły

Na cmentarzu katolickim w Trzemesznie znajduje się zbiorowa mogiła zamordowanych mieszkańców miasta i gminy Trzemeszno. Jest to pomnik w formie bryły betonowej podtrzymywanej przez orły. Na bryle krzyż z napisem:

OFIAROM NAJAZDU HITLEROWSKIEGO
Z LAT 1939 – 1944
SPOŁECZEŃSTWO MIASTA TRZEMESZNA I OKOLICY

Wzdłuż mogiły ustawiono w 1988 r. 6 brył betonowych z nazwiskami pomordowanych. Pomnik postawiono w 1959 roku. Projektował inż. Holas z Poznania.

Opis historyczny

Po wkroczeniu wojsk niemieckich na tereny miasta i gminy Trzemeszno w 1939 roku, mieszkańcy zorganizowani w tzw. „Straż Obywatelską” bronili przed okupantem najważniejsze obiekty przemysłowe i kolejowe.

Niemcy wzięli za to srogi odwet i aresztowali wielu Polaków, a następnie rozstrzelali w kilku miejscach miasta i gminy Trzemeszno.

Rozstrzelanych Polaków i Żydów ekshumowano do jednej wspólnej mogiły na cmentarzu katolickim w Trzemesznie. I tak:

z Niewolna ekshumowano	18
z Kocina ekshumowano	17
z Wymysłowa ekshumowano	2
z Trzemeszna i okolic	22

Nie są to wszyscy rozstrzelani i zamordowani w tym okresie. Część z nich zabrały rodziny i pochowały w miejscu zamieszkania, a miejsce pochowania części zamordowanych nie jest znane.

Wykaz zamordowanych

L.p.	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Data śmierci	Uwagi
1.	Andrzejewski Wojciech	1893		Trzemeszno – naczelnik stacji PKP zamordowany - Niewolno (k.ew. XXV-1)
2.	Bartkowiak Stefan		10.09.1939	Poznań – urzędnik zamordowany - Rudki (k.ew. XXV-1)
3.	Basiński Czesław	1907	5.10.1939	Duszno – rolnik zamordowany - Niewolno (k.ew. XXV-1)
4.	Białkiewicz Czesław		5.10.1939	Trzemeszno – robotnik zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
5.	Bisikiewicz Tadeusz	1908	5.10.1939	Trzemeszno – krawiec zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
6.	Błaszczak Józef	10.01.1913	10.09.1939	Robotnik zamordowany na dworcu
7.	Chojecki Jan	25.11.1876	11.09.1939	Kilkowice-Kozłówko – rolnik zamordowany Wymysłowo Górne (k.ew. XXV-6)
8.	Gajda Stanisław	1913	5.10.1939	Niewolno – robotnik rolny zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
9.	Gec Stanisław	9.08.1909	10.10.1939	Szydłowo – robotnik zamordowany - Trzemeszno
10.	Groblewski Edmund	21.07.1909	15.09.1939	Ostrowite – rolnik zamordowany w Ostrowitem nad brzegiem jeziora
11.	Grzelak Wawrzyniec (albo Wawrzyn)	8.08.1902 (w Ponantowie Górnym)	10.09.1939	Trzemeszno – robotnik zamordowany w Trzemesznie koło sądu
12.	Haase Icek Abraham	1906	5.10.1939	Trzemeszno zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)

L.p.	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Data śmierci	Uwagi
13.	Haase Leon			Trzemeszno zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
14.	Harłodziński Bogdan	1917	10.09.1939	Niewolno – robotnik zamordowany - Niewolno (k.ew. XXV-1)
15.	Herod Walerian		24.10.1939	Trzemżał zamordowany - Inowrocław
16.	Imiolek Bolesław (albo Bronisław)	1921	5.10.1939	Trzemeszno – robotnik rolny zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
17.	Jachowski Marian			
18.	Jasiński Jan			
19.	Jezierski Zbigniew		24.10.1939	zamordowany - Trzemeszno
20.	Jędraszek Leon		5.10.1939	Niewolno zamordowany - Niewolno (k.ew. XXV-1)
21.	Kaszyński Walerian		1.11.1941	zamordowany - Inowrocław
22.	Kaźmierczak Izidor	1921	5.10.1939	Trzemeszno – robotnik zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
23.	Konieczka Zygmunt (albo Edmund)	1910	10.09.1939	Trzemeszno – robotnik zastrzelony na ulicy w Trzemesznie
24.	Korytowski Alfons	1909	5.10.1939	Trzemeszno – fryzjer zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
25.	Kozłowski Walenty		24.10.1939	zamordowany - Inowrocław
26.	Krawczyńska Maria	1894	10.09.1939	Trzemeszno zamordowana w Trzemesznie
27.	Kuliński Kazimierz	1922	10.09.1939	Niewolno – robotnik zamordowany - Niewolno (k.ew. XXV-1)
28.	Kuliński Stanisław	1921	10.09.1939	Niewolno – robotnik zamordowany - Niewolno (k.ew. XXV-1)
29.	Kuliński Stanisław	1919	5.10.1939	Pasieka – urzędnik samorządowy zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
30.	Lange Kazimierz	1922	5.10.1939	Trzemeszno – robotnik zamordowany - Kocin
31.	Lange Stanisława	1898	5.10.1939	ur. w Wymysłowie – gospodyni zamordowana w Rudkach koło cmentarza
32.	Lechowski Antoni			
33.	Lechowski Marian	1918	5.10.1939	robotnik zamordowany - Niewolno (k.ew. XXV-1)
34.	Mieczyński Eugeniusz		30.09.1939	zamordowany - Gniezno
35.	Musiałowski Wojciech		19.12.1939	Trzemeszno – robotnik zamordowany pod Ilżą
36.	Pękała Stanisław	1900	5.10.1939	Trzemeszno zamordowany - Kocin (k.ew. XXV-2)
37.	Pecyński Wacław	5.08.1914	5.10.1939	Trzemeszno zamordowany - Kocin
38.	Piskorski Izidor		10.09.1939	poległ w Niewolnie
39.	Popek Jan	1907	10.09.1939	Niewolno – robotnik zamordowany - Niewolno
40.	Rafiński Kazimierz	18.11.1908	10.09.1939	ur. w Chełmcach – stolarz zamordowany w Trzemesznie
41.	Sikorski Izidor	1920	5.10.1939	Niewolno – robotnik rolny zamordowany - Kocin
42.	Słomowicz Edmund (albo Edward)		5.10.1939	Trzemeszno – robotnik zamordowany - Kocin

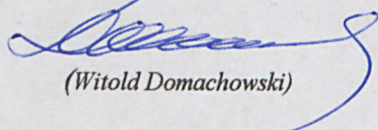
L.p.	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Data śmierci	Uwagi
43.	Śrama Jan	3.06.1921	10.09.1939	Rudki – robotnik rolny zamordowany w Rudkach
44.	Szałek Marian	1913	10.09.1939	Trzemeszno – murarz zamordowany w Trzemesznie
45.	Szymankowski Stanisław	1917	10.09.1939	robotnik poległ w Wymysławie Dolnym
46.	Urban Tomasz		5.10.1939	kupiec zamordowany - Niewolno
47.	Wąsicki Stanisław	16.05.1908	5.10.1939	Trzemeszno – robotnik zamordowany - Niewolno
48.	Walczak Franciszek	1874	5.10.1939	ur. w Kobylinie; Niewolno –robotnik zamordowany - Niewolno
49.	Walkowiak Zygmunt		5.10.1939	zamordowany - Kocin
50.	Wasilewski Franciszek		5.10.1939	Niewolno zamordowany - Niewolno
51.	Weber Stanisław	1900	5.10.1939	Pasieki – rolnik zamordowany - Kocin
52.	Wiczyński Władysław	1898	9.09.1939	rolnik zamordowany –Wydartowo
53.	Włodarczyk Leon	1909	5.10.1939	Trzemeszno zamordowany - Kocin
54.	Wojciechowski Jan		10.09.1939	zamordowany w Trzemesznie
55.	Wojtaszak Kazimierz	5.01.1921	10.09.1939	Trzemeszno – stolarz zamordowany na szosie gnieźnieńskiej
56.	Wojtyński Edmund (albo Wojtecki)		10.09.1939	rozstrzelany na szosie gnieźnieńskiej
57.	Woźniak Hieronim		5.10.1939	Niewolno – robotnik rolny zamordowany - Niewolno
58.	Wysocki Alfons	1921	5.10.1939	robotnik zamordowany - Niewolno
59.	Zeliasz Franciszek	27.10.1900	11.09.1939	ur. w Strzelcach Kozłówek – rolnik zamordowany w Wymysławie (k.ew. XXV-6)

Literatura

- Zygmunt Drwęcki - Miejsca walk i męczeństwa w województwie bydgoskim 1939 - 1945; Woj. Komitet Obywatelski Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa i K. P. T. K. w Bydgoszczy 1969 r. (str. 120),
- Miejsca pamięci narodowej - Mogilno 1987; opr. Antoni Wesołowski (str. 62),
- Rejestr miejsc i faktów zbrodni popełnionych przez okupanta hitlerowskiego na ziemiach polskich w latach 1939 - 1945 - Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich, Warszawa 1981 r. (str. 130),
- Rada Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa - „Przewodnik po upamiętnionych miejscach walk i męczeństwa - lata wojny 1939-1945” Wyd. „S. i T.” Warszawa 1988 (str. 119),

Sporządził

Członek Prezydium Wojewódzkiego Komitetu
Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa
w Bydgoszczy

(Witold Domachowski)

4) por. - XX-V - pol. 24.